

הבית בשכר מינימום, נוסף על הכנסותיהם מן התרומות. אז מה רע? BBH חטפה מקלחת של ביקורות, זלוול וכעס מצד רבים ממשותפי הכנס, אמצעי תקשורת ופרשנים. "הניו יורק טיימס" כינה את המעשה צעד ציני וניצול מצוקתם של העניים, וב"וויירד" כונה הפ" ריקט מדע בדיוני דיסטופי ומרושע. אך האם יש אמנם פגם מוסרי בפתרון שניתן כאן, שגייס תרומות הן מן התאגיד והן מן הציבור, סייע לכמה חסרי בית, וסיפק מעט נדיבות במקום שבו לא היתה קודם נדיבות בכלל? האם היה עדיף ש-BBH לא יירתמו כלל למאבק בעוני? שאלות דומות העסיקו את ספרי הפילוסופיה והמוסר מאז ומעולם, אך בעטייה של הטכנולוגיה הן מתחדדות והופכות למוחשיות יותר והיפותטיות פחות.

הקשר של מחקר, השאלות האתיות מתחדדות עוד יותר. מה ההצדקה המוסרית לערוך ניסויים סלקטיביים בבני אדם, שמעניקים סיוע רק לחלקם? למשל, אם עיריית ניו יורק רוצה להחליט לגבי יעדי לות והצדקה של תוכנית סכסוד לדיור ציבורי, האם צריך להתיר לה לערוך ניסוי רחב היקף שבו הסכסוד ניתן רק לחלק אקראי מן הזכאים? במשך שנים ערכה העירייה ניסוי כזה, שבו לא רק שנבחרו אקראית משפחות לקבלת הסיוע, אלא שמשפחות עניות רבות אחרות שימשו קבוצת ביקורת, כלומר נערכו מעקבים אחריהן אך הן לא זכו לכל סיוע או תמיכה. קבוצות ביקורת דומות נבחרו בניסויים רחבי היקף אחרים. בהורו נעשה ניסיון ענק בהתקנת מצלמות במעגל סגור בכיתות בבתי הספר. הכוונה היתה להק" טיין את תופעת ההיעדרות מהעבודה של מורים. הניסוי הצליח בגדול. באותם מקומות שנבחרו, באקראי, לה" שתתף בניסוי ירדה נפקדות המורים באחוזים גבוהים מאוד. אך מה על התלמידים בכיתות שעלה בגורלן להיות חלק מקבוצת הביקורת? וחמור מכך: בקניה ניתן טיפול רפואי של תילוע רק לחלק מאוכלוסיית הילדים. הילדים שעלו בהגרלה היו בריאים יותר, למדו יותר, ואף צמחו להיות גבוהים יותר. אבל את כל זה למדנו משום שהיתה גם אוכלוסייה גדולה של ילדים שהחלטת למנוע ממנה את טיפול התילוע.

פרופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה
sheizaf.rafaeli.net

הטכנולוגיה פוגעת במוסר?

ואיפה עובר הגבול בין סיוע חדשני ויצירתי לנזקים לבין ניצול

טכנולוגיות חדשות מזמנות לנו התלב"טויות אתיות מסוגים חדשים. למשל סיפוריה של חברת Uber, שמעצבת מחדש את התחבורה הציבורית בערים רבות ברחבי העולם. מערכת התמחור הדינמי של אובר מפורסמת במיוחד בכך שהיא מחשבת וגובה מחירים משתנים בהתאם לרמות הביקוש וההיצע. כך, כשיורד גשם וקשה יותר למצוא מונית אובר מעלה את המחיר, ואז מי שמוכן לשלם יותר מקבל הסעה. האם זה הוגן? מחד, מערכת שכזאת מסייעת לנהגים למצות הכנסה גבוהה יותר מתנאי שוק משתנים, ועוזרת לאותם נוסעים שהצורך שלהם בהסעה דוחק יותר. מאידך, יש מי שידו אינה משגת והוא נדפק. ומה עם ערכי הצדק והשוויון? האם היה נכון יותר, מוסרית, לא להתערב בכלל?

כך גם סיפורה של חברת השיוק BBH, שבחברה לעזור לחסרי בית באוסטיין, טקסס, בדרך מקורית. בעת כנס טכנולוגי מרובה משתתפים שנערך בעיר ב-2012 העסיקה BBH יותר מתריסר מובטלים חסרי בית בתפקיד ספקי אינטרנט אנושיים ניידים. כל אחד מחסרי הבית צויד בציוד שהפך אותו לתחנת WiFi מהלכת ובחולצה שעליה הוסבר שאפשר לתרום לו, ובתמורה לקבל סיסמה וגישה לאינטרנט. בכנסים צפופים מסוג זה גישה שכזאת היא לעתים מצרך נדיר ומבוקש במיוחד. חסרי הבית משכו תשומת לב וגם גרמו לפתיחת הלבבות והכיסים של רבים בקהל. חברת BBH מימנה את המד כשור וגם את רוחב הפס, ואף הוסיפה ופיצתה את חסרי

דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

כואב, אבל כמה?

פרופסור יקר, כשאני ועמיתיי מבקשים מחולים לדרג את מידת הכאב שלהם, זה תמיד נראה לי קצת מקושקש. האם אפשר לדרג מ-1 עד 10 כמה השמלה אדומה, או כמה חם לי? אני גם בספק אם בבדיקה מקיפה יותר התוצאות יהיו עקביות. האם אדם מסוגל בכלל לדרג תחושות בסקלה של 1-10? **ד"ר אלי הרשמן**

דוקטור יקר

התשובה היא כן ולא. הסבירות שאנשים יוכיחו לדרג כאב בסולם של 1 עד 10 ולשמור על עקביות נשמע לי נמוך. 10 תמיד יהיה שונה מ-2, אבל כאב שהיום דירגתי כ-8 עשוי להרגיש כמו 9 מחר וכמו 6 מחרתיים. מה גם שכאב מושפע מהרבה משתנים מעניינים, ולפעמים מפתיעים. לדוגמה מידת השליטה שלך בו, או זהות האדם שמכאיב לך, והאם אתה חושב שהוא רוצה בטובתך או ברעתך. כאב פיזי הוא לא רק גירוי עצבי.

אבל בכל זאת, כשאתה בבית חולים ורופא בוחן את השינוי ברמת הכאב שלך לאורך זמן, המספרים מקבלים משמעות רבה. אין פירוש רפואי לציון הכאב "6". השש שלך לא יהיה השש שלי. אבל אם אתמול הכאב שלי היה 6 והיום הוא 8, בתוך הדיווח הסובייקטיבי הזה יש עקביות. כמו שאם תגיד שהיום ואתמול החום היה 10 ושלשום 9, אני אולי לא אדע מה בדיוק היתה הטמפרטורה, אבל אני אלמד משהו על התגובה שלך לחום. אז על ההבדל בין 6 ו-6 וחצי לא הייתי יוצא מהכלים, אבל הייתי ממשיך לשאול ולחשוב על התשובה.

האם האושר הוא הכי חשוב?

בהכרזת העצמאות האמריקאית "הרדיפה אחרי האושר" מתוארת זכות הבסיסית ביותר. האם אושר הוא באמת הנעלה במטרות? **הלן**

אושר הוא בסדר גמור. אבל אני אישית הייתי מעדיף לרדוף אחרי רגש אחר, "פרונויה" (pronoia), שהוא ההפך מפרנויה. כפי שלמדתי באחרונה מאדם גרנט מבית הספר לניהול וורטון, פרונויה היא האמונה שאנשים זוממים לטובת רווחתנו האישית ואומרים עלינו דברים יפים מאחורי הגב. גם זה משהו לשאוף אליו.

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבייהמכר "לא רציונלי אבל לא נורא" והאמת על באמת". שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

מה הלאה

אחי רז

לגימור: אודיסיאה בחלל

2 אם אתם גיימרים, אפילו ברמה בינונית, יש סיכוי סביר שאתם יושבים ומחכים ל-No Man's Sky, האפוס החללי המדובר של התקופה. אתר המשחקים IGN העלה בשבוע שעבר הצצה ראשונה של 18 דקות מתוך המשחק, וגיימרים מכל העולם החסירו פעימת לב קולקטיבית, כך שגם אם אתם לא בסצנה, מספיק להציץ בשביל להבין כמה. עוד אין תאריך יציאה, אבל אתם תשמעו על זה.

tinyurl.com/gameplay-demo

לקומיקאי: הבדיחה הגדולה

גיד אפאטו ניצב בחוד החנית של הקומדיה ההוליוודית העכשווית, מה שמכשיר אותו להקדיש את ספרו "Sick in the Head" לשיחות עם כמה מהמוחות הקומיים הפוריים של ימינו. תמצאו שם את כל החשודים המידיים והאהובים, החל במל ברוקס, דרך ג'רי סיינפלד ורוזאן בר וכלה בלואי סי.קיי ולנה דנהאם. 16 דולר באמזון.

tinyurl.com/Sick-in-Head

בבריכת ג'לי – שוחים או טובעים?

אדם נורמלי עם יכולת שחייה ממוצעת קופץ לבריכת ג'לי – האם יטבע או יצליח לשחות? חנה ק'

איור: עיר מנדל

מה, בזמן שאת צפה בחלל, היית מתקרמת הרבה יותר מהר מאשר בבריכה. וגם לא היית עוצרת עד שהיית נתקעת במשהו. בשורה התחתונה, צריך יותר כח כדי לדחוף משהו דרך מקפא מאשר דרך סתם מים, ולכן הצמיגות מקשה על השחייה.

ועדיין, שחיין טוב יוכל לשחות גם במים צמיגים. הצרה האמיתית מתחילה כשהמקפא נהיה כל כך צמיג, שהוא מפסיק להתנהג כנוזל ומתחיל להתנהג כמוצק. השינוי הדרגתי, כמובן, אבל ההבדל חנה מאד ברורה: כשלוחצים על נוזל הוא משנה את צורתו וזורם סביב הלחיצה (כמידה זו או אחרת של התנגדות). מוצק, לעומת זאת, נדחס ונדרחק, ואז עוצר. אם מפחיתים את הלחץ הוא חוזר לצורתו המקורית. אם מגבירים את הלחץ, הוא נשבר. אז אם המקפא שבבריכה מוצק, שחייה אינה בגדר אפשרות. השחיין שלנו יצליח לדחוף את ידיו אחורנית דרך המקפא, אבל הן רק יקרעו את המקפא לגזרים. ובשלב הזה הוא יפסיק להיות שחיין, ויהפוך לחפרן.

אבל אל תתני לזה להרתיע אותך מלנסות.

שאלות לבלדד השוחי: askbidad@calcalist.co.il

הצמיגות מקשה על השחייה, אבל שחיין טוב יוכל לשחות גם במים צמיגים. הצרה מתחילה כשהג'ל עובר ממצב נוזל למצב מוצק

דברים שונים.

כשאת שוחה את הודפת מים אחורה, וכשאת עושה את זה ניוטון מכחכה בגרונו ומזכיר לך את השלישי שי מבין חוקי התנועה שלו: לכל הפעלה של כח יש הפעלה נגדית, שווה בעוצמתה והפוכה בכיוונה. ככל שתצליחי לזרוק יותר מים יותר מהר אחורה, כך תטוסי יותר מהר קדימה. בדיוק כמו רקטה. אבל כדי לטוס דרך המים את חייבת לדחוף אותם מדרכך, ולמים יש התנגדות שמאטה, ולבסוף גם עוצרת אותך. זה קצת לא אינטואיטיבי, כי נדמה לנו שכדי לנוע קדימה אנחנו חייבים להישען על משהו, אבל זו האמת. לו היית מצליחה להשליך את אותה כמות מים, באותה עוצ-

חנה היקרה,

שאלה נהדרת. אני משוכנע שהרבה ילדים חולמים על בריכה מלאה במקפא (כך קוראים לקינוח הזה בעברית), ולא מעט מהם תוהים אם החלום עלול להפוך לסיוט ומחכים שמישהו יעז לשאול. אך בטרם ניגש לסיכויי ההישרדות, בואי נבין איך הסיפור הזה עובד.

הכל מתחיל בחלבון סיבי בשם קולגן, שנמצא בעיקר בבשר ועצמות (את עצמך עשויה מכ-6% קולגן). מהקולגן מפיקים ג'ליטין, ובעברית: מקפית. המקפית מורכבת מחלבונים פשוטים יותר, אבל הם שומרים על המבנה הסיבי שמאפשר למקפית, כשמערבבים אותה במים, למתוח רשתות מיקרוסקופיות של קורים שמי קבעות את הנוזל לכדי מקפא.

איך זה משפיע על השחייה? בתור התחלה, קל יותר לצוף במקפא. היכולת שלך לצוף תלויה במשקל הסגולי של הדבר שבו את צפה. בתוך דברים כבדים, כמו המים של ים המלח, קל יותר לצוף. בתוך דבר רים יותר כבדים, כמו כספית, אפילו מטיל ברזל צף. מים עם מקפית כבדים יותר ממים רגילים, וזה אומר שבמקפא קל יותר לצוף. אבל לצוף ולשחות הם שני

להנדימן: מברגים בכל מקום

3

המועמד החדש להצטרף לפותחן הבירות הקומפקטי על מחזיק המפתחות שלכם הוא המברג הננסי הזה. הרי תמיד מגיע הרגע שבו יש צורך במברג, אז למה לא להחזיק אותו בכיס כך שיהיה עליכם בכל מקום? המידות שלו הן באמת זעוריות, וטבעת הטייטניום במרכזו משמשת בתור המנוף ההכרחי. 9 דולר בקיקסטארט, כולל משלוח בינלאומי.

tinyurl.com/Pocket-Bit

4

למטייל: לא לחולי ירח

העמק הקדוש הוא אחד מיעדי התיירות הפופולריים ביותר בפרו, ועכשיו הוא מתגאה גם באטרקציית לינה פסיכית שתמשוך אליה את חובבי האקסטרים. מדובר בשלוש בקתות צנועות למראה, המצוידות בקירות שקופים ותלויות בגובה 120 מטר מעל הקרקע. הגישה לבקתות היא באמצעות סנפלינג, והארוחות מגיעות עם שליח מיוחד.

tinyurl.com/peru-pods

5

להיפסטר: בלדה לנעליי שגדלו

הסניקס עשו כבר מזמן את המעבר מנעליים פונקציונליות לפריטי אספנים, עם מהדורות מיוחדות, בלוגים ייעודיים והשקות מדוברות. מי שצד פריטים מבוקשים למחיינו צריך גם להציג אותם על הקיר כמו ראשי דובים מעל האח, וכאן נכנס לתמונה Staeckler – וו ייעודי שמגיע בשלל צבעים ומאפשר תלייה ותצוגה אופטימלית של האוסף בסלון. 12 דולר לזוג.

staeckler.net